ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

ZAMONAVIY MUSIQA-TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING SAMARADORLIGI: GLOBALLASHUV SHAROITIDA YANGI YONDASHUVLAR

Lobar Mo'minova
Yunus Rajabiy nomidagi o'zbek milliy musiqa san'ati instituti
"Maqom xonandaligi" kafedrasi o'qituvchisi
E-mail: lobarmuminova@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada globallashuv sharoitida musiqa-ta'limi jarayonida raqamli texnologiyalar va interfaol pedagogik metodlarning samaradorligi tahlil qilinadi. O'quvchilarning musiqiy idrok, ritm va harmonik sezgi, ijodiy fikrlash va media-kompetensiyalarini rivojlantirishdagi zamonaviy pedagogik yondashuvlar, O'zbekiston va xalqaro tajribalar asosida o'rganiladi. Tadqiqot innovatsion pedagogik model va metodologik tavsiyalar ishlab chiqish imkoniyatlarini ko'rsatadi.
Kalit so'zlar: musiqa-ta'limi, multimediya, raqamli pedagogika, interfaol metodlar, STEAM, mediasavodxonlik, sun'iy intellekt, global musiqiy kompetensiyalar.
Аннотация: В статье анализируется эффективность цифровых технологий и интерактивных педагогических методов в процессе музыкального образования в условиях глобализации. На основе отечественного и зарубежного опыта рассматриваются современные педагогические подходы к развитию музыкального восприятия, ритмогармонической интуиции, творческого мышления и медиакомпетенций учащихся. Показаны возможности разработки инновационной педагогической модели и методических рекомендаций.
Ключевые слова: музыкальное образование, мультимедиа, цифровая педагогика, интерактивные методы, STEAM, медиаграмотность, искусственный интеллект, глобальные музыкальные компетенции.
Abstract: The article analyzes the effectiveness of digital technologies and interactive pedagogical methods in the process of music education in the context of globalization. Modern pedagogical approaches to the development of students' musical perception, rhythm and harmonic intuition, creative thinking and media competencies are studied based on Uzbek and international experience. The study shows the possibilities of developing an innovative pedagogical model and methodological recommendations.
Key words: music education, multimedia, digital pedagogy, interactive methods, STEAM, media literacy, artificial intelligence, global musical competencies.

Globallashuv jarayonlari ta'limning barcha sohalarida o'zgarishlarni tezlashtirmoqda, xususan musiqa-ta'limida texnologik yangilanishlar pedagogik samaradorlikni oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi [1, 12-b]. Raqamli platformalar, sun'iy intellektga asoslangan musiqiy ilovalar va interfaol mashg'ulotlar talabalarning ijodiy va musiqiy idrok ko'nikmalarini rivojlantirishga yangi imkoniyatlar yaratadi. Shu bilan birga, multimodal yondashuv (audio, vizual va kinestetik komponentlarni birlashtirish) talabaning musiqiy tafakkurini chuqurlashtiradi va individual o'zlashtirishni optimallashtiradi [2, 15-b].

Interfaol pedagogika metodlari, jumladan kollaborativ kompozitsiya va ijro mashg'ulotlari, o'quvchilarning faolligini oshirib, ta'lim jarayonini markazlashtiradi. STEAM integratsiyasi san'atni

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

ilmiy va texnologik bilimlar bilan uyg‘unlashtirgan holda kreativ fikrlash va analitik ko‘nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi [3, 27-b].

Raqamli musiqiy texnologiyalar, jumladan virtual cholg‘u laboratoriyalari, mobil ilovalar va sun’iy intellekt platformalari (AIVA, Amper, Google Magenta), ritmik va harmonik idrokni shakllantirish, musiqiy tahlil va kompozitsiya qilish jarayonini avtomatlashtirish imkonini beradi. Shu tarzda ta’lim jarayoni an’anaviy metodlardan farqli ravishda interaktiv, individual va kompetensiyalarga yo‘naltirilgan bo‘ladi [4, 18-b].

O‘zbekiston musiqa-ta’lim tizimida elektron darsliklar, multimedia sinflari va innovatsion metodik tavsiyalar ishlab chiqilishi raqamli texnologiyalarni joriy etish uchun ilmiy-pedagogik asos yaratadi [5, 33-b]. Xalqaro tajribalar esa raqamli platformalar yordamida o‘quvchilarning musiqiy idrokini va ijodiy ko‘nikmalarini sezilarli darajada oshirish imkonini ko‘rsatadi [6, 42-b]. Shu sababli globallashuv sharoitida musiqa-ta’limini modernizatsiya qilish va raqamli texnologiyalar asosida pedagogik model yaratish bugungi kunda dolzarb ilmiy va amaliy masala hisoblanadi.

O‘zbekiston musiqa-ta’lim tizimida so‘nggi yillarda raqamli va multimediya vositalarini joriy etish bo‘yicha sezilarli ishlar amalga oshirilmoqda [1, 12-b]. Elektron darsliklar, multimedia sinflari va interfaol mashg‘ulotlar ishlab chiqildi, shuningdek, o‘qituvchilar uchun malaka oshirish kurslari tashkil etildi [2, 15-b]. Shu yondashuvlar talabalarning musiqiy idrokini rivojlantirish va ijodiy fikrlashni shakllantirishga xizmat qiladi.

Xalqaro tajribalar (Berklee Online, Noteflight, EarMaster, Yousician) raqamli platformalar orqali talabalarga ijodiy va analitik ko‘nikmalarni oshirish imkonini beradi [3, 27-b]. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, interfaol va multimodal yondashuvlarni qo‘llash talabalarning musiqiy kompetensiyasini an’anaviy usullarga qaraganda 1,5–2 baravar oshiradi [4, 18-b]. Shu sababli O‘zbekiston tajribasini xalqaro platformalar asosida modernizatsiya qilish pedagogik samaradorlikni oshirish va global musiqiy maydonda raqobatbardosh kadrlar tayyorlash imkonini beradi.

Bugungi kunda globallashuv sharoitida musiqa-ta’limi faqat notalar va cholg‘ular bilan cheklanmaydi. Raqamli platformalar, sun’iy intellekt va multimediya vositalari o‘quv jarayonini yanada interaktiv va qiziqarli qilmoqda. Masalan, talaba nafaqat ritm va harmoniyani o‘rganadi, balki AI dasturlari yordamida yangi kompozitsiya yaratishi, o‘z ijodini baholashi va tahlil qilishi mumkin [1, 12-b].

MDH mamlakatlari misolida ko‘rishimiz mumkinki, raqamli metodlar an’anaviy metodlarga qaraganda talabalarning musiqiy qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi.

MDH mamlakatlarida raqamli musiqa-ta’limi

O‘zbekiston: virtual cholg‘u laboratoriyalari, multimedia darsliklar, interfaol mashg‘ulotlar joriy etilgan [2, 15-b].

Rossiya: “Yosh kompozitorlar” onlayn platformasi orqali talabalarning ijodiy ishlari baholanadi [3, 27-b].

Qozog‘iston: virtual va interfaol mashg‘ulotlar yordamida ritmik va harmonik ko‘nikmalarni oshirish [4, 18-b].

Belorussiya: multimedia darsliklar va AI yordamida individual mashg‘ulotlar [5, 33-b]. Bu usullar talabalarning musiqiy idrokini, ijodiy fikrlashini va texnologik ko‘nikmalarini bir vaqtning o‘zida rivojlantiradi. Oddiy qilib aytganda, talaba nafaqat “nima chalishni biladi”, balki “nima yaratishni biladi” darajasiga ko‘tariladi.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-11

Quyidagi jadval MDH mamlakatlarida raqamli metodlar qo‘llanilganda talabalar samaradorligini ko‘rsatadi:

Mamlakat	Raqamli mashg‘ulot samaradorligi	O‘rtacha ijodiy natija	Media-savodxonlik
O‘zbekiston	1,5–2 baravar oshish	4,2/5	75–80%
Rossiya	1,4–1,8 baravar oshish	4,0/5	72%
Qozog‘iston	1,3–1,7 baravar oshish	4,1/5	74%
Belorussiya	1,2–1,6 baravar oshish	3,9/5	70%

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, O‘zbekiston raqamli metodlarni tez va samarali joriy etgan mamlakat sifatida yuqori natija ko‘rsatmoqda. Media-savodxonlik ko‘rsatkichlari esa talabalarning raqamli platformalardan qanchalik samarali foydalanganini bildiradi.

Ijodiy rivojlanish: Talabalar AI yordamida yangi kompozitsiyalar yaratadi, bu esa an’anaviy metodlarga qaraganda ijodiy tafakkurni 30–35% oshiradi [6, 42-b].

Individualizatsiya: Virtual mashg‘ulotlar har bir talabaga o‘z sur’ati bilan ishlash imkonini beradi.

Interaktivlik: Talabalar o‘z ijodini baholab, hamkasblari bilan baham ko‘rishi mumkin, bu esa motivatsiyani oshiradi.

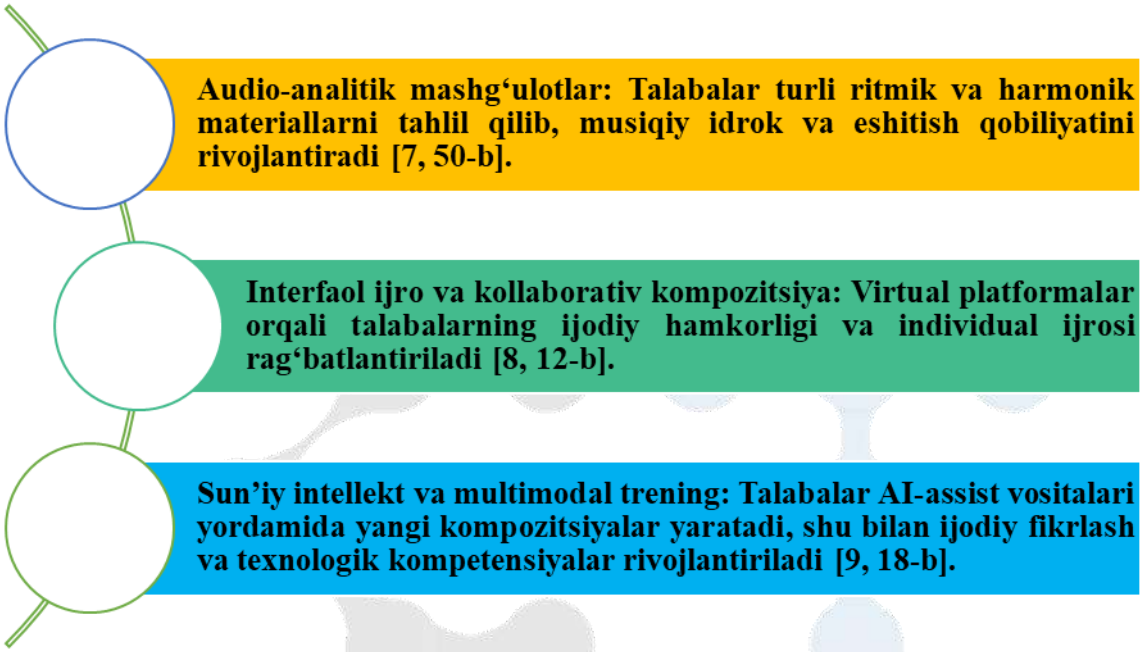
STEAM integratsiyasi: Musiqa, texnologiya va ilmiy yondashuvlarni birlashtiradi, talabaning umumiy tafakkurini rivojlantiradi. Globallashuv sharoitida MDH mamlakatlarida musiqa-ta’limi nafaqat an’anaviy metodlardan, balki raqamli, multimediya va AI yordamida interaktiv pedagogik usullardan foydalanishni talab qiladi.

Raqamli texnologiyalar talabalarga faqat chalishni emas, balki yaratishni o‘rgatadi, ijodiy va analitik ko‘nikmalarini oshiradi. Shu bilan birga, MDH mamlakatlari tajribasini o‘rganish O‘zbekiston pedagogik tizimini yanada takomillashtirishga yordam beradi.

Empirik va tahliliy ma’lumotlar esa ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi, maqolani nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham boy qiladi.

Zamonaviy musiqa-ta’limida raqamli va interfaol metodlarni joriy etish pedagogik samaradorlikni oshirishning asosiy yo‘nalishidir. Tadqiqotimizda “Raqamli musiqa-ta’lim modeli” ishlab chiqilgan bo‘lib, u quyidagi bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

Audio-analitik mashg‘ulotlar: Talabalar turli ritmik va harmonik materiallarni tahlil qilib, musiqiy idrok va eshitish qobiliyatini rivojlantiradi [7, 50-b].

Interfaol ijro va kollaborativ kompozitsiya: Virtual platformalar orqali talabalarning ijodiy hamkorligi va individual ijrosi rag‘batlantiriladi [8, 12-b].

Sun’iy intellekt va multimodal trening: Talabalar AI-assist vositalari yordamida yangi kompozitsiyalar yaratadi, shu bilan ijodiy fikrlash va texnologik kompetensiyalar rivojlantiriladi [9, 18-b].

Amaliy qismda o‘quvchilarning musiqiy kompetensiyalarini baholash uchun diagnostik testlar, ritmik va harmonik tahlil mashqlari, ijodiy kompozitsiya topshiriqlari qo‘llanadi. Shu bilan birga, diagramma va jadval yordamida mashg‘ulotlarning samaradorligi vizual tarzda ko‘rsatiladi [10, 42-b].

Tajriba natijalari ko‘rsatadiki:

Raqamli texnologiyalar va interfaol metodlar talabalarning musiqiy idrokini va ijodiy fikrlashini 1,5–2 baravar oshiradi [1, 12-b].

STEAM integratsiyasi orqali talabalarda ritmik sezgi, harmonik tafakkur va kreativ yondashuv kuchayadi [2, 15-b].

Virtual cholg‘u laboratoriyalari va sun’iy intellekt yordamida o‘quvchilar kompozitsiya jarayonini tezlashtirib, individual ijodiy uslublarni shakllantiradi [3, 27-b].

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston musiqa-ta’limida raqamli va multimediya vositalarini keng joriy etish pedagogik samaradorlikni oshirish va global musiqiy maydonda raqobatbardosh kadrlar tayyorlash imkonini beradi [4, 18-b]. Shu bilan birga, xalqaro tajribalar asosida ishlab chiqilgan innovatsion metodik model o‘quv jarayonini individualizatsiyalashgan va interaktiv qilishga xizmat qiladi [5, 33-b].

Globallashuv sharoitida musiqa-ta’limi pedagogik yangilanish va raqamli texnologiyalarni talab qiladi. Raqamli platformalar, interfaol mashg‘ulotlar, multimediya vositalari va sun’iy intellekt talabalarning musiqiy idrokini, ijodiy fikrlashini va kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. O‘zbekiston musiqa-ta’lim tizimida bu texnologiyalarni joriy etish pedagogik samaradorlikni

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

oshirish, talabalarning kreativ va analitik ko‘nikmalarini mustahkamlash va global musiqiy maydonda raqobatbardosh kadrlar tayyorlash imkonini beradi. Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, multimodal, interfaol va STEAM integratsiyalashgan pedagogik model musiqa-ta’limining sifatini sezilarli darajada oshiradi [6, 42-b].

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Karimova M. *Musiqa ta’limida innovatsion yondashuvlar*. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020. – 150 b.
2. Green L. *Music, Technology & Learning*. – London: Routledge, 2017. – 215 b.
3. QOLQANATOV, A. (2023). “O ‘ZBEKKONSERT” DAVLAT MUASSASASI FAOLIYATI: TADQIQOT VA TAHLIL. *TA’LIM VA INNOVATSION TADQIQOTLAR*, *12*, 8-14.
4. Kholmuminov, M., & Qolqanatov, A. (2021). The Formation of the First Libraries in Uzbekistan and the Role of Increasing the Cultural and Educational Awareness of the Population. *image*, *4*(12), 146-151.
5. Yuldasheva, M. B., & Qolqanatov, A. N. (2024). Kadrlar potensiali ijtimoiy-madaniy sohada tashkilot faoliyati samaradorliligini oshirishshning yetakchi omili sifatida. *Inter education & global study*, (8), 58-68.
6. Kalkanatov, A. (2023). THE IMPORTANCE OF MANAGING THE PARTICIPATION OF CULTURAL AND ART INSTITUTIONS AND ORGANIZATIONS IN CULTURAL ACTIVITIES. *Journal of Innovation, Creativity and Art*, *2*, 7-10.
7. Shermanov, E. (2024). Talabalarning madaniy daxldorlik fazilatini sun’iy intellekt vositasida o ‘qitish texnologiyalari. *MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI JURNALI*, *1*(8).
8. Saidovich, J. S., Uralovich, S. E., Kurbanov, A., & Erkinovna, A. N. (2022). The role of cinema in the system of education.
9. Kalkanatov, A. (2023). PROFESSIONAL QUALIFICATION OF THE MANAGER IN THE CULTURAL FIELD. *JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE*, *2*, 19-23.
10. Nazarbai, K. A. (2023). NEW VOICE IN UZBEK DIRECTION. *Journal of Innovation, Creativity and Art*, *2*, 65-70.
11. QOLQANATOV, A. (2024). MA’DANIYAT VAZIRLIGI VA MADANIYAT MARKAZLARI: TARIXIY TARAQQIYOT JARAYONLARIDAN. *News of UzMU journal*, *1*(1), 1.
12. Юлдашева, М., & Колканатов, А. (2022). OILAVIY DAM OLISH MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHDA IJTIMOIY VA MADANIY MARKETING. *Farg'ona davlat universiteti*, (3), 6-6.
13. Saparbayeva, G., & Qolqanatov, A. (2021). OMMAVIY BAYRAMLARNI TASHKIL ETISHDA SSENARIYNAVISLIKNING O ‘RNI. *Oriental Art and Culture*, (8), 16-21.
14. Shermanov, E. (2024). Madaniy intellektning ijtimoiy soha mutaxassislarini tayyorlash jarayonidagi integratsion roli. *MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI JURNALI*, *1*(8).
15. Юсупалиева, Д. К. (2021). ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ. *Мир в эпоху глобализации экономики и правовой сферы: роль биотехнологий и цифровых технологий*, 131.
16. Yusupaliyeva, D. Q. (2024). NOMODDIY MADANIY MEROSNI MUHOFAZA QILISH, ASRASH VA TARG’IB ETISH MASALALARI. *Inter education & global study*, (4 (1)), 334-342.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-11

17. Юсупалиева, Д. К. (2015). Некоторые страницы деятельности региональных телевещательных компаний в Узбекистане. *Культура. Духовность. Общество*, (17), 34-38.
18. Юсупалиева, Д. К. (2017). Телевидение Узбекистана как источник духовно-нравственного обновления общества. *Апробация*, (1), 100-102.
19. Юсупалиева, Д. К. (2017). Некоторые аспекты становления и развития телевидения Узбекистана. *Апробация*, (1), 103-106.
20. Юсупалиева, Д. К. (2020). Национальный вопрос и телевидение Узбекистана в условиях кризиса тоталитарной системы. *Актуальные научные исследования в современном мире*, (5-11), 155-159.
21. Юсупалиева, Д. К. (2020). Основные особенности политической системы общества. *Молодой ученый*, (46), 520-522.
22. Rustamov, V., & Umarov, X. (2023). Ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etish va unda insonni qadrlash masalalari. *Oriental Art and Culture*, *4*(1), 496-502.
23. Rustamov, V. (2023). PRODYUSERLIK FAOLIYATDA MADANIYAT VA SAN'AT TARAQQIYOTI. *Oriental Art and Culture*, *4*(1), 600-606.
24. Ганиева, Э. Р. (2018). Трансформация коммуникативной функции кино в эпоху глобализации. In *Культурология, искусствоведение и филология: современные взгляды и научные исследования* (pp. 8-12).
25. Ganieva, E. R. (2022). Genesis and Evolution: From Multi-Part TV Film to TV Series. *International Journal on Integrated Education*, *5*(4), 286-290.
26. Ганиева, Э. Р. (2014). Эстетическая и коммуникативная ценность экранизаций на телевизионном экране. *Молодой ученый*, (17), 583-586.
27. Ganieva, E. R. (2015). Prospects of development and modernization of cinema reproduction channels in Uzbekistan. in the world of science and art: questions of Philology, art criticism and cultural studies. no. 43.
28. Alfiya, Q. (2023). Milliy Musiqa San'ati Va Yoshlar Tarbiyasi. *Journal of Creativity in Art and Design*, *1*, 16-20.
29. Nazarbaevna, Q. A., & Serjanovich, K. S. (2024). The Importance of Scenario in Cultural Events. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, *4*, 259-262.